

**Aðgerðaáætlun fyrir Vesturland
fyrir sameiginlega svæðisáætlun
um meðhöndlun úrgangs**

**Niðurstöður og tillögur starfshóps
Sorpurðunar Vesturlands
til
eigenda**

Febrúar 2021

Innihald

1.	Inngangur	3
2.	Stefna í úrgangsmálum	4
2.1	Lög nr. 55/2003	4
2.2	Frumvarp til breytingar á lögum nr. 55/2003 var kynnt 2019 (ekki framlagt 8.12.2020)	4
2.3	2008/98/EC.....	5
3.	Markmið.....	6
3.1	Samkvæmt eldri svæðisáætlun	6
3.2	Samkvæmt núgildandi lögum og reglugerðum	6
3.3	Samkvæmt lagafrumvarpi frá 2019	6
3.4	Samkvæmt Evróputilskipunum.....	6
3.4.1	2008/98/EC	6
3.4.2	2018/850/EU viðauki við tilskipun 1999/31/EC um urðun	7
3.4.3	2018/851/EU	7
3.4.4	94/62/EC um umbúðaúrgang.....	8
3.4.5	2018/852/EU um umbúðaúrgang	8
3.4.6	Samantekt markmiða.....	9
4.	Núverandi staða á Vesturlandi.....	11
4.1	Söfnun úrgangs.....	11
4.1.1	Akranes	11
4.1.2	Borgarbyggð	11
4.1.3	Dalabyggð.....	11
4.1.4	Eyja- og Miklaholtshreppur.....	12
4.1.5	Grundarfjarðarbær.....	12
4.1.6	Helgafellssveit	12
4.1.7	Hvalfjarðarsveit.....	13
4.1.8	Skorradalshreppur	13
4.1.9	Snæfellsbær	13
4.1.10	Stykkishólmsbær.....	13
4.2	Móttaka og meðhöndlun úrgangs	14
5.	Þarfir.....	15
5.1	Akranes.....	15
5.2	Borgarbyggð	15
5.3	Dalabyggð	16
5.4	Eyja- og Miklaholtshreppur	17

5.5	Grundarfjarðarbær	18
5.6	Helgafellssveit.....	18
5.7	Hvalfjarðarsveit	19
5.8	Skorradalshreppur	20
5.9	Snæfellsbær.....	20
5.10	Stykkishólmsbær.....	21
6.	Niðurstöður og tillögur um aðgerðir.....	22
6.1	Megin niðurstöður.....	22
6.1.1	Staðan nú	22
6.1.2	Millibilsástand	22
6.1.3	Framtíðarhlutverk Sorpurðunar Vesturlands.....	23
6.2	Tölfræði og gjaldskrármál.....	23
6.3	Heimilisúrgangur	24
6.3.1	Lífrænn úrgangur	24
6.3.2	Pappír/pappi	24
6.3.3	Málmar.....	24
6.3.4	Plast.....	24
6.3.5	Gler.....	25
6.3.6	Klæði (textílar).....	25
6.3.7	Ökutækjaúrgangur	25
6.3.8	Raf- og rafeindaúrgangur	25
6.3.9	Skilagjaldsumbúðir	25
6.3.10	Aðrar umbúðir.....	26
6.3.11	Urðun	26
6.4	Rekstrarúrgangur.....	26
6.4.1	Byggingar- og niðurrifsúrgangur	26
6.5	Landbúnaðarplast.....	27
6.6	Dýrahæ.....	27

1. Inngangur

Eigendafundur Sorpurðunar Vesturlands hf. var haldinn í Hjálmakletti í Borgarnesi 7. september 2020. Efni fundarins var að ræða framtíðarrekstur Sorpurðunar Vesturlands hf. sérstaklega rekstur urðunarstaðarins í Fíflhloltum m.t.t. breytinga á vettvangi úrgangsmála í landinu. Úrgangsmál stefna í breyttan farveg á næstu árum og má þar nefna breytingar á regluverki frá EU (Evrópusambandinu) sem innleitt hefur verið og verður innleitt á Íslandi. Í stuttu máli var lögð fram tillaga á fundinum sem samþykkt var samhljóða sem er:

Tillaga fyrir hlutahafafund í stjórn Sorpurðunar Vesturlands hf.

„Hlutahafafundur Sorpurðunar Vesturlands haldin 07.09 2020 samþykkir að fela stjórn Sorpurðunar Vesturlands að vinna langtímastefnu fyrir sorpmál á Vesturlandi. Stefnan nái til næstu 12 ára eða lengur.

Stefnan skal unnin í ljósi þarfagreiningar allra sveitarfélaga sem eru aðilar að Sorpurðun Vesturlands. Þau sveitarfélög sem ekki eiga fulltrúa í stjórn fyrirtækisins tilnefna hvert um sig einn fulltrúa til samráðs til að taka þátt í stefnumótunarvinnunni með stjórn.

Staðfesta skal stefnuna á hlutahafafundi í Sorpurðun Vesturlands, að undangenginni kynningu fyrir eigendum, þegar hún liggur fyrir. „

Starfshópur var settur á laggirnar en í honum sátu fulltrúar allra sveitarfélaga.

Kristinn Jónasson formaður stjórnar.	Snæfellsbæ
Karitas Jónsdóttir, stjórnarmaður	Akranesi
Sævar Jónsson, stjórnarmaður	Akranesi
Finnbogi Leifsson, stjórnarmaður	Borgarbyggð
Halldóra Lóa Þorvaldsdóttir, stjórnarmaður	Borgarbyggð
Eyjólfur Ingvi Bjarnason, stjórnarmaður	Dalabyggð
Unnur Þóra Sigurðardóttir, stjórnarmaður	Grundarfjarðbæ
Daníel Ottesen, skipaður í starfshóp	Hvalfjarðarsveit
Pétur Davíðsson, skipaður í starfshóp	Skorradalshreppur
Lárus Ástmar Hannesson, skipaður í starfshóp	Stykkishólmsbæ
Guðrún Reynisdóttir, skipuð í starfshóp	Helgafellssveit
Eggert Kjartansson, skipaður í starfshóp	Eyja- og Miklaholtshreppur

Með nefndinni starfaði Hrefna B Jónsdóttir, framkvæmdastjóri, jafnframt sat Páll S. Brynjarsson framkvæmdastjóri SSV fundina

Ráðgjafi nefndarinnar var Teitur Gunnarsson, efnaverkfræðingur frá verkfræðistofunni Mannviti.

Nefndin hélt fimm fundi og skilaði af sér skýrslu/tillögum til eigenda félagsins þann 8. desember 2020.

Eftir athugasemdir frá sveitarfélagunum hélt nefndin fund og fór yfir athugasemdir.

2. Stefna í úrgangsmálum

2.1 Lög nr. 55/2003

Í núverandi lögum nr. 55/2003 segir í 1. grein:

„Markmið laga þessara er að tryggja að úrgangsstjórnun og meðhöndlun úrgangs fari þannig fram að:

- a. ekki skapist hætta fyrir heilbrigði manna og dýra og umhverfið verði ekki fyrir skaða,
- b. ekki skapist óþægindi vegna hávaða eða ólyktar,
- c. ekki komi fram skaðleg áhrif á landslag eða staði sem hafa sérstakt gildi,
- d. úrgangsstjórnun sé markviss og hagkvæm og úrgangur sem til fellur fái viðeigandi meðhöndlun,
- e. stuðlað sé að sjálfbærri auðlindanotkun með aðgerðum og fræðslu til að draga úr myndun úrgangs,
- f. nýting hráefna úr úrgangi sem fellur til sé aukin, og
- g. handhafar úrgangs greiði kostnað við meðhöndlun úrgangs.“

2.2 Frumvarp til breytingar á lögum nr. 55/2003 var kynnt 2019 (ekki framlagt 8.12.2020)

Í kynningu að frumvarpi um breytingu á lögum nr. 55/2003, sem kynnt var í lok desember 2019, er gert ráð fyrir að 1. grein breytist og hljóði svo:

„Markmið laga þessara er að **skapa skilyrði fyrir myndun hringrásarhagkerfis** og að tryggja að úrgangsstjórnun og meðhöndlun úrgangs fari þannig fram að“ ...

Ennfremur segir síðar í frumvarpinu: „Fyrirkomulag söfnunarinnar skal stuðla að því að markmiðum laga þessara, og reglugerða settra samkvæmt þeim, þ.m.t. töluleg markmið um endurvinnslu og endurnýtingu, verði náð í sveitarfélaginu.“

Koma skal upp sérstakri söfnun á heimilisúrgangi þar sem það er nauðsynlegt til að uppfylla ákvæði 1. mgr. 11. gr. og koma í veg fyrir að úrgangur blandist öðrum úrgangi eða öðrum efniviði með aðra eiginleika. Sérstök söfnun skal vera á a.m.k. eftirfarandi úrgangstegundum: pappír, málmum, plasti, gleri, lífúrgangi, textíl og spilliefnum. Sérstök söfnun á pappír, plasti og lífúrgangi skal fara fram á sem aðgengilegastan hátt við íbúðarhús og hjá lögaðilum í þéttbýli. Söfnunin skal fara fram innan lóðar viðkomandi íbúðarhúss eða lögaðila og aldrei fjær viðkomandi byggingu en 100 metrum.

Sveitarfélögum er heimilt að uppfylla skyldu til sérstakrar söfnunar á gleri, málmum og textíl með söfnun í grenndargáma, að því tilskildu að þau uppfylli skyldur sínar hvað varðar töluleg markmið um endurvinnslu og endurnýtingu. Sérstök söfnun á spilliefnum skal fara fram á söfnunarstöðvum sem hafa fengið starfsleyfi til að meðhöndla spilliefni. Sveitarfélög skulu útfæra nánara fyrirkomulag sérstakrar söfnunar í samþykkt um meðhöndlun úrgangs.

Skylt er að innheimta gjald sem næst raunkostnaði við viðkomandi þjónustu, s.s. með því að miða gjaldið við magn úrgangs, gerð úrgangs, losunartíðni, frágang úrgangs og aðra þætti sem áhrif hafa á kostnað við meðhöndlun úrgangs viðkomandi aðila. (Þetta merkir að ekki verður heimilt að nota núverandi kerfi sem byggir á fasteignamati/stærð fasteignar)

Lífúrgangi skal safnað sérstaklega.

2.3 2008/98/EC

Fyrsta markmið sérhverrar stefnu í úrgangsmálum ætti að vera að lágmarka neikvæð áhrif af myndun og meðhöndlun úrgangs á heilbrigði manna og á umhverfið. Úrgangsstefna ætti einnig að miða að því að minnka notkun hvers konar aðfanga, og miða að því að beita úrgangspríhyrningnum til að minnka heildaráhrif úrgangsins.

Eftirfarandi forgangsröðun skal vera við val á aðgerðum í úrgangsmálum (Úrgangspríhyrningurinn):

1. Koma í veg fyrir myndun úrgangs
2. Undirbúa úrgang fyrir endurnotkun
3. Endurvinnna úrgang
4. Önnur endurheimt t.d. orkuendurnýting, framleiðsla eldsneytis, landmótun
5. Förgun

Við val á meðhöndlunarleið skal gæta þess að lágmarka heildaráhrif af meðhöndluninni, sem getur leitt til þess að ákveðnir úrgangsstraumar fari leið/ir sem víkja frá úrgangspríhyrningnum.

3. Markmið

3.1 Samkvæmt eldri svæðisáætlun

Áður hafa verið gerðar tvær sameiginlegar svæðisáætlanir um meðhöndlun úrgangs fyrir Suðvesturland. Að gerð þeirra hafa staðið Sorpurðun Vesturlands (SV), Sorpstöð Suðurlands (SOS), Sorpeyðingarstöð Suðurnesja (KALKA) og SORPA. Sú fyrri var samþykkt 2005 og gildi í 12 ár, en vegna mikilla breytingar á magni úrgangs og kröfum til meðhöndlunar var fljótlega ákveðið að hefja undirbúning að endurskoðun hennar. Hófst hann þegar 2006 þegar hafist var handa að kanna hvers konar meðhöndlunarleiðir kæmu til greina. Endurskoðuð svæðisáætlun kom svo út 2009 og gildir út árið 2020. Megin niðurstaða þeirrar áætlunar var sú að sorpsamlögin settu sér það markmið að hætta urðun lífræns og brennanlegs úrgangs eigi síðar en 31.12.2020.

Þetta markmið var strangara en skylt var samkvæmt lögum, sjá næstu grein.

3.2 Samkvæmt núgildandi lögum og reglugerðum

- Lífrænn heimilisúrgangur sem berst til urðunarstaða skuli eigi síðar en 1. júlí 2020 hafa minnkað niður í 35% af því sem hann var 1995.
- Lífrænn rekstrarúrgangur sem berst til urðunarstaða skuli eigi síðar en 1. júlí 2020 hafa minnkað niður í 35% af því sem hann var 1995.
- Koma skal í veg fyrir myndun umbúðaúrgangs og sýna hvernig minnst 50% og mest 65% af þyngd umbúðaúrgangs er endurnýttur, þar sem minnst 25% og mest 45% af þyngd allra umbúðaefna í umbúðarúrgangi er endurunnið og þar af minnst 15% af þyngd hvers umbúðaefnis fyrir sig. Þetta markmið er eiginlega komið á borð Úrvinnslusjóðs, a.m.k. er varðar pappa-, pappírs- og plastumbúðir. Sveitarfélögin þurfa að tryggja að þessar umbúðir náist sérsafnaðar til að uppfylla ákvæðin.
- Endurnotkun og endurvinnsla úr sér genginna ökutækja skal vera að lágmarki 95% og á sama tíma endurnotkun og endurvinnsla að lágmarki 85% af meðalþyngd ökutækis. Þetta verkefni er einnig á borði Úrvinnslusjóðs.
- Söfnun og meðhöndlun á raf- og rafeindatækjaúrgangs skal að jafnaði vera þannig að safnað sé a.m.k. 4 kílóum á hvern íbúa á ári af slíkum úrgangi og hann meðhöndlaður á viðeigandi hátt.

3.3 Samkvæmt lagafrumvarpi frá 2019

Engin ný töluleg markmið en vitnað til Evróputilskipunar 2018/851/EU

3.4 Samkvæmt Evróputilskipunum

3.4.1 2008/98/EC

- Framkvæmdastjórn ESB leggi fram, eigi síðar en í árslok 2014, tillögu að markmiðum fyrir árið 2020 um að fyrirbyggja úrgangsmyndun og aftengja sambandið milli umhverfisálags af úrgangi og magns úrgangs.
- Koma skal á sérstakri söfnun á a.m.k. pappír, málmum, plasti og gleri í síðasta lagi 2015. (Þetta má gera með grenndargámum eða gámum á gámastöðvum)

- Árið 2020 verði að lágmarki 50% alls plast, glers, pappírs/pappa og málma sem safnað er frá heimilum og frá öðrum aðilum með sambærilegan úrgang undirbúið fyrir endurnotkun eða endurunnið.
- Að árið 2020 verði endurnotkun, endurvinnsla og önnur efnisendurvinnsla byggingar- og niðurrifsúrgangs að minnsta kosti 70% af þyngd
- Hvatt skal til sérsöfnunar lífræns úrgangs, með það að markmiði að meðhöndla hann með jarðgerð eða gasgerð, og til notkunar á umhverfislega öruggum afurðum slíkrar vinnslu.
- Framkvæmdastjórn ESB skal, eigi síðar en 31. desember 2014, leggja fram mat á markmiðin hér að framan og markmið um endurnýtingu byggingar- og niðurrifsúrgangs, með það í huga að skerpa á þessum markmiðum eða setja sambærileg markmið fyrir fleiri gerðir úrgangs sé þess þörf, að teknu tilliti til umhverfis-, efnahags- og samfélagsáhrifa markmiðanna.
- Aðildarríki skulu sjá til þess að til þess bær yfirvöld leggi fram áætlanir um aðgerðir til að draga úr myndun úrgangs og meðhöndlun hans í samræmi við reglugerðina. Slíkar áætlanir skal yfirfara eigi sjaldnar en á 6 ára fresti og endurskoða eftir þörfum.

3.4.2 2018/850/EU viðauki við tilskipun 1999/31/EC um urðun

Til að styrkja þá breytingu Evrópusambandsins í átt að hringrásarhagkerfi:

- Frá 2030 eru takmarkanir á urðun á sérhverjum þeim úrgangi sem hægt er að endurnota og endurvinnna eða nota til orkuendurnýtingar.
- Minnka urðun heimilisúrgangs niður fyrir 10% eigi síðar en 2035
- Settar eru nýjar reglur um hvernig skal fylgja eftir takmörkun urðunar og hvernig skal reikna hlutfall heimilisúrgangs til urðunar, þannig má ekki lengur telja þann hluta sem fer til brennslu sem endurunninn.
- Skyld er að nota efnahagslega hvata og annarra leiða til að nýta úrgangspríhyrninginn við forgangsröðun meðhöndlunar úrgangs

3.4.3 2018/851/EU

- Sett eru lágmarksskilyrði fyrir útvíkkaðri framleiðendaábyrgð, þar með talið ábyrgð er varðar minnkun úrgangs og hversu auðvelt er að endurnota og endurnýta vörur
- Styrkir reglur til að koma í veg fyrir úrgang, og hvernig ríki eiga að auka sjálfbærni og minnkun neyslu
- Hvetja til hönnunar, framleiðslu og notkunar á vörum sem spara efni og orku, endast vel, má gera við, hægt að endurnota og gera upp
- Beina athygli að vörum sem innihalda efni á valista til að koma í veg fyrir að þau endi sem úrgangur
- Hvetja til þess að til séu varahlutalistar, notkunarleiðbeiningar, tæknilýsingar og hvert annað sem getur auðveldað viðgerðir og endurnotkun vara án þess að slá af kröfum um gæði og öryggi
- Minnka matarsóun í samræmi við heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna, um 50% á mann í verslunum og heimilum og minnka matarsóun við framleiðslu þeirra og dreifingu, fyrir 2030
- Hvetja til minnkunar á innihaldi hættulegra efnasambanda í efnum og vörum
- Koma í veg fyrir rusl á víðavangi og sjávarrusl hvers konar

- Að endurvinnsla heimilisúrgangs verði að lágmarki 55% af massa 2025, 60% árið 2030 og 65% árið 2035
- Koma á sérsöfnun í síðasta lagi 1. janúar 2025 á klæði (textílum) og hættulegum úrgangi sem til verða á heimilum
- Tryggja að í síðasta lagi 31. desember 2023 sé lífúrgangi safnað sér eða hann endurunninn heima (til dæmis með jarðgerð)
- Að frá 1. janúar 2027 megi ekki telja lífrænan úrgang endurunninn með jarðgerð eða gasgerð, nema honum hafi verið sérsafnað, eða honum haldið sér við uppsprettuna

3.4.4 94/62/EC um umbúðaúrgang

- a) Eigi síðar en 5 árum eftir gildistöku tilskipunarinnar í íslensk lög skal að lágmarki 50% og að hámarki 65% af þyngd umbúðaúrgangs vera safnað.
- b) Innan sömu tímamarka skal að lágmarki 25% og að hámarki 45% af þyngd umbúðaúrgangs vera endurunninn og að lágmarki 15% af hverri tegund umbúðaúrgangs.
- c) Innan tíu ára frá gildistöku tilskipunarinnar skal nýjum markmiðum, sem sett verða af ráðherraráðinu innan 5 ára, vera náð

3.4.5 2018/852/EU um umbúðaúrgang

Í síðasta lagi 31. desember 2025, skal að minnsta kosti 65% af þyngd umbúðaúrgangs vera endurnotað og endurunnið. Markmið einstakra umbúðategunda eru:

- 50% af plasti
- 25% af timbri
- 70% af járn og stáli
- 50% af áli
- 70% af gleri
- 75% af pappír- og pappa

Í síðasta lagi 31. desember 2030, skal að minnsta kosti 70% af þyngd umbúðaúrgangs vera endurnotað og endurunnið. Markmið einstakra umbúðategunda eru:

- 55% af plasti
- 30% af timbri
- 80% af járn og stáli
- 60% af áli
- 75% af gleri
- 85% af pappír og pappa

Ríkin skulu tryggja að umbúðir sem settar eru á markað uppfylli skilyrðin sem sett eru í viðauka II í tilskipuninni:

- Takmarka þyngd og rúmmál umbúða við það allra minnsta sem hægt er að komast af með, til að uppfylla kröfur um öryggi, heilbrigði og þess sem er viðunandi fyrir vöruna og viðskiptavininn
- Lágmarka innihald hættulegra efna og íhluta í umbúðunum og íhlutum þeirra
- Að hönnun umbúða leiði til endurnotkunar og endurvinnslu þeirra, þar með talið efnisendurvinnslu og lífrænnar vinnslu ásamt orkuendurnýtingu.

3.4.6 Samantekt markmiða

Helstu markmið í gildi	Dagsetning gildistöku	Athugasemd
Koma skal í veg fyrir myndun umbúðaúrgangs, minnst 50% og mest 65% af þyngd umbúðaúrgangs skal endurnýttur eða brenndur í sorpbrennslustöð með orkuendurvinnslu, þar af minnst 25% og mest 45% af þyngd allra umbúðaefna í umbúðarúrgangi skal endurunnið og þar af minnst 15% af þyngd hvers umbúðaefnis fyrir sig.	1.7.2001	Reglugerð 609/1996
Óheimilt að urða kurluð dekk	16.7.2006	Landsáætluð 2004-2016
Meðhöndla minnst 4 kg af raftækjum á íbúa	1.12.2006	Landsáætluð 2004-2016
A.m.k. 60% af þyngd umbúðaúrgangs endurnýtt eða brennt í sorpbrennslustöðvum sem endurnýta orku, og a.m.k. 55% og í mesta lagi 80% af þyngd umbúðaúrgangs endurunnin og endurvinnsla á efnum: >60% af þyngd glers >60% af þyngd pappírs og pappa >50% af þyngd málma >22,5% af þyngd plasts >15% af þyngd timburs	31.12.2011	Reglugerð 609/1996 Reglugerð 562/2005 Reglugerð 380/2014
Endurnotkun og endurvinnsla úr sér genginn ökutækja skal vera að lágmarki 95% og á sama tíma endurnotkun og endurvinnsla að lágmarki 85% af meðalþyngd ökutækis	1.1.2015	Reglugerð 737/2003
Byggingar- og niðurrifisúrgangur 70% endurnýtt	1.1.2020	Reglugerð 112/2012
Lífrænn heimilisúrgangur til urðunar skal vera <35% af því sem hann var 1995	1.7.2020	Reglugerð 737/2003
Lífrænn rekstrarúrgangur til urðunar skal vera <35% af því sem hann var 1995	1.7.2020	Reglugerð 737/2003
Hætta urðun lífræns úrgangs	1.1.2021	Svæðisáætlun
Hætta urðun brennanlegs úrgangs	1.1.2021	Svæðisáætlun
Helstu markmið í bígerð	Gildistaka	Athugasemd
>65% massa umbúðaúrgangs endurnotað eða endurunnið >50% af plasti >25% af timbri >70% af járn og stáli >50% af áli >70% af gleri >75% af pappír og pappa	31.12.2025	2018/852/EU Ekki innleitt í íslensk lög og reglugerðir
>70% massa umbúðaúrgangs endurnotað eða endurunnið >55% af plasti >30% af timbri >80% af járn og stáli >60% af áli >75% af gleri >85% af pappír og pappa	31.12.2030	2018/852/EU Ekki innleitt í íslensk lög og reglugerðir

Heimilisúrgangur 55% heimilisúrgangs endurunninn 60% heimilisúrgangs endurunninn 65% heimilisúrgangs endurunninn <10% heimilisúrgangs urðað	2025 2030 2035 2035	2018/851/EU 2018/851/EU 2018/851/EU 2018/850/EU Ekki innleitt í íslensk lög og reglugerðir
Séröfnun á lífrænum úrgangi	31.12.2023	2018/851/EU Ekki innleitt í íslensk lög og reglugerðir
Séröfnun á textílum (klæðum) frá heimilum	1.1.2025	2018/851/EU Ekki innleitt í íslensk lög og reglugerðir
Séröfnun á hættulegum úrgangi frá heimilum	1.1.2025	2018/851/EU Ekki innleitt í íslensk lög og reglugerðir
Lífrænn úrgangur sem er jarðgerður eða gasgerður telst endurunninn einungis ef honum er sérsafnað	1.1.2027	2018/851/EU Ekki innleitt í íslensk lög og reglugerðir
Takmarkanir á urðun úrgangs, sem hægt er að endurnota, endurvinna eða endurnýta	1.1.2030	2018/850/EU Ekki innleitt í íslensk lög og reglugerðir

4. Núverandi staða á Vesturlandi

4.1 Söfnun úrgangs

4.1.1 Akranes

Verktaki annast sorphirðu á Akranesi. Notað er tveggja tunnu kerfi. Græn tunna er fyrir endurvinnanlegan úrgang og grá tunna fyrir óendurvinnanlegan úrgang, sem fer til urðunar. Græntunna og grátunna eru losaðar á tveggja vikna fresti allt árið.

Sveitarfélagið rekur gámastöð/endurvinnslustöð, Gámu, að Höfðaseli 16, en Terra hefur umsjón með stöðinni sem verktaki bæjarins. Gámur er fyrir garðaúrgang utan við gámastöðina, opinn allt árið. Þar er tekið á móti almennu sorpi, endurvinnsluefni (málmur, fatnaður og klæði, nytjahlutir, járn, heyrullplast, hjólbarðar), grófum úrgangi, hreinu og lituðu timbri, spilliefnum og steinefnum.

Hvert heimili fær árlega afhent 3 m³ klippikort til notkunar í gámastöðinni Gámu.

Auk þess er tekið við skilgjaldskyldum umbúðum, fatnaði og skóm hjá Fjöliðjunni, Dalbraut 10 og Nyttjamaðurinn Búkolla tekið við fatnaði, húsgögnum og öðrum húsbúnaði til endurnotkunar.

Sveitarfélagið innheimtir sorphirðugjald og gjald fyrir meðhöndlun úrgangs af öllum eigendum íbúðarhúsnæðis, lögbýla og orlofshúsa í sveitarfélaginu. Gjaldið skal standa undir þeim kostnaði sem sveitarfélagið verður fyrir vegna þessa málaflokks.

4.1.2 Borgarbyggð

Verktaki annast sorphirðu í Borgarbyggð. Notað er þriggja tunnu kerfi. Brún tunna er fyrir lífrænan eldhúsúrgang, græn tunna er fyrir endurvinnanlegan úrgang, 240 L í þéttbýli og 660 L kar fyrir dreifbýli. Grá tunna fyrir óendurvinnanlegan úrgang, sem fer til urðunar. Brún tunna er losuð á tveggja vikna fresti á sumrin en á fjögurra vikna fresti yfir veturinn. Græn tunna er losuð á þriggja vikna fresti í þéttbýli og á sex vikna fresti í dreifbýli, og grátunna eru losuð á fjögurra vikna fresti allt árið. Rúlluplasti er safnað hjá bændum sex sinnum á ári og dýrahæjum og dýraleifum er safnað sérstaklega á lögbýlum. Í sumarhúshverfum eru grenndargámar fyrir óendurvinnanlegan úrgang og í stærstu hverfunum eru einnig gámar fyrir endurvinnanlegan úrgang.

Sveitarfélagið rekur móttökustöð að Sólbakka 12. Þar er tekið á móti almennu sorpi, grófum úrgangi, hreinu og lituðu timbri, pappa og pappír, plasti, járn og málmum, garðaúrgangi, spilliefnum og steinefnum. Þarna er einnig að finna fatagám og nytjagám.

Sveitarfélagið innheimtir sorphirðugjald og gjald fyrir meðhöndlun úrgangs af öllum eigendum íbúðarhúsnæðis, lögbýla og orlofshúsa í sveitarfélaginu. Gjaldið skal standa undir þeim kostnaði sem sveitarfélagið verður fyrir vegna þessa málaflokks.

4.1.3 Dalabyggð

Verktaki annast sorphirðu í Dalabyggð. Sorp er hirt á fjögurra vikna fresti (nema endurvinnsluefni er sótt í dreifbýli á sex vikna fresti en þar eru stærri ílát en í þéttbýli). Það eru þrjár tunnur við öll hús í þéttbýlinu og við hús með heilsársbúsetu í dreifbýlinu. Þó er lífrænn úrgangur sóttur á tveggja vikna fresti yfir sumarið.

Verktaki rekur gámastöð/endurvinnslustöð í Búðardal. Þar er tekið á móti almennum úrgangi, grófum úrgangi, hreinu og lituðu timbri, pappa og pappír, plasti, járn og málmum, spilliefnum og steinefnum. Þarna er einnig að finna fatagám og nytjagám ásamt því að tekið er á móti ökutækjum til förgunar. Rúlluplasti er safnað hjá bændum á tveggja mánaða fresti.

Sveitarfélagið innheimtir sorphirðugjald og gjald fyrir meðhöndlun úrgangs af öllum eigendum íbúðarhúsnæðis, lögbýla og orlofshúsa í sveitarfélaginu. Gjaldið skal standa undir þeim kostnaði sem sveitarfélagið verður fyrir vegna þessa málaflokks.

4.1.4 Eyja- og Miklaholtshreppur

Verktaki annast sorphirðu í Eyja- og Miklaholtshreppi. Notað er tveggja tunnu kerfi. Græn tunna er fyrir endurvinnslu úrgang, pappír, pappa, smærri málmumbúðir og plastumbúðir og grá tunna fyrir almennan úrgang. Sorphirða er á fjögurra vikna fresti á vetrum en á tveggja vikna fresti á sumrin. Á sumrin eru á tveimur stöðum í sveitarfélaginu settir upp gámar fyrir timbur, járn/málma og almennt sorp. Einnig er spilliefnum og rafgeymum safnað á hverju sumri. Rúlluplasti er safnað hjá bændum þrisvar á ári.

Sveitarfélagið innheimtir ákveðna upphæð í sorphirðugjald fyrir hvert sett af tunnum (tvær tunnur) samkvæmt gjaldskrá með fasteignagjöldum í sveitarfélaginu. Gjaldið skal standa undir þeim kostnaði sem sveitarfélagið verður fyrir vegna þessa málaflokks.

4.1.5 Grundarfjarðarbær

Verktaki annast sorphirðu fyrir Grundarfjarðarbæ. Notað er þriggja tunnu kerfi. Brún tunna er fyrir lífrænan eldhúsúrgang, græn tunna er fyrir endurvinnanlegan úrgang og grá tunna fyrir óendurvinnanlegan úrgang, sem fer til urðunar. Brún tunna er losuð á tveggja vikna fresti á sumrin en annars á fjögurra vikna fresti á vetrum. Græn tunna og grá tunna eru losaðar á fjögurra vikna fresti allt árið. Aukalosun hefur verið á grænu tunnunni kringum jól og bæjarhátíð. Í dreifbýli er sama kerfi notað við íbúðarhúsnæði, en sumarhúsum er þjónað með gámum staðsettum á völdum stöðum.

Grundarfjarðarbær rekur gámasvæði/móttöku til endurvinnslu í Grundarfirði, en Íslenska gámafélagið hefur umsjón með stöðinni sem verktaki bæjarins. Gámur er fyrir garðaúrgang utan við gámastöðina, opinn allt árið. Á stöðinni eru gámar fyrir brotajárn, pappa, timbur og almennan úrgang. Þar er ennfremur tekið á móti spilliefnum. Nytjagámur er þar einnig fyrir hluti sem fólk vill að aðrir fái tækifæri til að nýta. Í nytjagáminn fara t.d. húsgögn, reiðhjól, heimilismunir o.fl.

Á vegum flutningafyrirtækisins Ragnars og Ásgeirs ehf. er tekið á móti endurvinnanlegum dósnum og flöskum, sem bera skilagjald, og flytur fyrirtækið þann úrgang til endurvinnslu í Reykjavík. Á sama stað er einnig tekið á móti fatnaði til endurnýtingar og textíl til endurvinnslu, sem flutningafyrirtækið kemur til Rauða kross Íslands, í Reykjavík.

Sveitarfélagið innheimtir sorphirðugjald og gjald fyrir eyðingu/meðhöndlun úrgangs af öllum eigendum íbúðarhúsnæðis og sumarhúsa í sveitarfélaginu. Gjaldið skal standa undir þeim kostnaði sem sveitarfélagið verður fyrir vegna þessa málaflokks. Á gámasvæði/endurvinnslumóttöku er tekið gjald af fyrirtækjum fyrir móttekinn úrgang, en íbúðareigendur fá klippikort sem veitir heimild til að koma með ákveðið magn úrgangs til endurvinnslu á ári, gjaldfrítt.

4.1.6 Helgafellssveit

Verktaki annast sorphirðu í Helgafellssveit. Notað er tveggja tunnu kerfi. Grátunna er losað á tveggja vikna fresti yfir sumartímenn en mánaðarlega yfir vetrartímenn. Sama á við um flokkunartunnuna.

Íbúar í Helgafellssveitar hafa aðgang að gámastöð Íslenska gámafélagsins í Stykkishólmi. Greitt er fyrir losun á öllum úrgangi samkvæmt gjaldskrá.

Sveitarfélagið innheimtir sorphirðugjald og gjald fyrir meðhöndlun úrgangs af öllum eigendum íbúðarhúsnæðis, lögbýla og orlofshúsa í sveitarfélaginu. Gjaldið skal standa undir þeim kostnaði sem sveitarfélagið verður fyrir vegna þessa málaflokks.

4.1.7 Hvalfjarðarsveit

Verktaki annast sorphirðu í Hvalfjarðarsveit. Notað er þriggja tunnu kerfi. Brún tunna er fyrir lífrænan eldhúsúrgang, græn tunna er fyrir endurvinnanlegan úrgang og grá tunna fyrir óendurvinnanlegan úrgang, sem fer til urðunar. Brún tunna er losuð á tveggja vikna fresti á sumrin en annars á fjögurra vikna fresti á veturnum. Græntunna og grátunna eru losaðar á fjögurra vikna fresti allt árið. Grenndargámar fyrir endurvinnanlegan og óendurvinnanlegan úrgang eru fyrir frístundarsvæðin, grenndargámastöð er við Melahverfi þar eru gámar fyrir endurvinnanlegan og óendurvinnanlegan úrgang auk dósasöfunargáms. Verktaki annast söfnun á heyplasti í samstarfi við bændur minnst fjórum sinnum á ári.

Hvalfjarðarsveit stendur árlega fyrir hreinsunaátaki fyrir þéttbýli-dreifbýli og frístundarsvæðin í samstarfi við verktaka.

Hvert heimili fær árlega afhent 3 m³ klippikort til notkunar í gámastöðinni Gámu að Höfðaseli 16 Akranesi.

Íbúar í Hvalfjarðarsveit geta losað sig við sorphirðu á gámastöðinni Gámu, að Höfðaseli 16 á Akranesi eða Móttökustöðina við Sólbakka í Borgarnesi. Greitt er fyrir losun á öllum úrgangi samkvæmt gjaldskrá.

Sveitarfélagið innheimtir sorphirðugjald og gjald fyrir eyðingu/meðhöndlun úrgangs af öllum eigendum íbúðarhúsnæðis og sumarhúsa í sveitarfélaginu. Gjaldið skal standa undir þeim kostnaði sem sveitarfélagið verður fyrir vegna þessa málaflokks.

4.1.8 Skorradalshreppur

Verktaki annast sorphirðu í Skorradal. Notað er tveggja tunnu kerfi. Græn tunna er fyrir endurvinnslu úrgang, pappír, pappa, smærri málmhluti og plastumbúðir og grá tunna fyrir almennan úrgang. Græn tunna er hirt á fjögurra vikna fresti, auk aukalosunar á milli jóla og nýárs, en grá á tveggja vikna fresti. Heyrúlluplasti er safnað fjórum sinnum á ári, í febrúar, apríl, júní og nóvember.

Sveitarfélagið innheimtir sorphirðugjald af öllum eigendum íbúðarhúsnæðis, lögbýla og frístundahúsa í sveitarfélaginu. Gjaldið skal standa undir þeim kostnaði sem sveitarfélagið verður fyrir vegna þessa málaflokks.

Sorpi frá frístundahúsum er safnað á átta gámastöðum sem verktaki losar minnst vikulega frá apríl til september, en 2-3 vikna fresti yfir vetrartímann. Níunda gámastöðin er fyrir söfnun frá frístundahúsum og íbúum, ásamt málm- og timburgámum og kari fyrir spilliefni. Losað er eftir þörfum.

4.1.9 Snæfellsbær

Verktaki annast sorphirðu í Snæfellsbæ. Notað er tveggja tunnu kerfi. Græn tunna er fyrir endurvinnslu úrgang, pappír, pappa, smærri málmumbúðir og plastumbúðir og grá tunna fyrir almennan úrgang. Lífrænum úrgangi verður safnað í „tunnu í tunnu“. Sorphirða er á um það bil tveggja vikna fresti.

Íbúar í sveitarfélaginu geta losað sig við frekari úrgang hjá Gámapjónustu Vesturlands við Ennisbraut 38 í Ólafsvík.

Sveitarfélagið innheimtir sorphirðugjald og gjald fyrir meðhöndlun úrgangs af öllum eigendum íbúðarhúsnæðis, lögbýla og orlofshúsa í sveitarfélaginu. Gjaldið skal standa undir þeim kostnaði sem sveitarfélagið verður fyrir vegna þessa málaflokks.

4.1.10 Stykkishólmsbær

Verktaki annast sorphirðu í Stykkishólmi. Notað er þriggja tunnu kerfi. Brún tunna er fyrir lífrænan eldhúsúrgang, græn tunna er fyrir endurvinnanlegan úrgang og grá tunna fyrir óendurvinnanlegan úrgang, sem fer til urðunar. Brún tunna er losuð á tveggja vikna fresti á sumrin en annars á fjögurra vikna fresti á veturnum. Græntunna og grátunna eru losaðar á fjögurra vikna fresti allt árið.

Íslenska gámafélagið rekur gámastöð ofan við flugvöllinn. Gámar eru fyrir garðaúrgang, brotajárn og timbur ásamt gámi fyrir húsasorp. Þar er ennfremur tekið á móti spilliefnum. Nytjagámur er staðsettur við Snoppu. Gámurinn er ætlaður fyrir hluti sem fólk er hætt að nota en vill gefa öðrum tækifæri til að nýta í stað þess að henda þeim. Í nytjagáminn fara t.d. húsgögn, leikföng, föt, bækur, hjól o.s.frv. Greitt er fyrir losun á öllum úrgangi samkvæmt gjaldskrá.

Sveitarfélagið innheimtir sorphirðugjald og gjald fyrir meðhöndlun úrgangs af öllum eigendum íbúðarhúsnæðis, lögbýla og orlofshúsa í sveitarfélaginu. Gjaldið skal standa undir þeim kostnaði sem sveitarfélagið verður fyrir vegna þessa málaflokks.

4.2 Móttaka og meðhöndlun úrgangs

Sveitarfélög á Vesturlandi reka Sorpurðun Vesturlands hf., sem hefur þann tilgang að taka á móti, urða og farga sorpi. Félagið rekur urðunarstað að Fíflholtum á Mýrum.

Þeir sem koma með úrgang til Sorpurðunar Vesturlands að Fíflholtum greiða fyrir allan úrgang samkvæmt gjaldskrá. Tekjur af móttökugjöldum skulu standa undir rekstri Sorpurðunarinnar.

Lífrænn úrgangur, sem sérsafnað er í Stykkishólmi og í Grundarfirði, er jarðgerður í Stykkishólmi. Moltan sem myndast er nýtt til frágangs og sem yfirlag og til skógræktar.

5. Þarfir

5.1 Akranes

Akraneskaupstaður hefur ekki hafið söfnun á lífrænum úrgangi við heimili, en það er til skoðunar. Starfshópur er að störfum og hans hlutverk er meðal annars að skoða útfærslu sérsöfnunar, en stefnt er á að hefja söfnun í síðasta lagi 2022.

Akraneskaupstaður er með samning við verktaka fram til 2022. Grendargáma/djúpgáma voru keyptir síðast vor og áttu að fara niður við Fjöliðjuna en stuttu áður en framkvæmdir hófust brann húsnæðið. Því þarf að finna þeim nýjan stað.

Akranes hefur áhuga á víðtæku samstarfi um meðhöndlun úrgangs, sem ætti að geta leitt til meiri hagkvæmni og betri meðhöndlunar yfir landið í heild sinni.

Meðal þess sem rætt hefur verið í samráðsnefnd sorpsamlaganna á Suðvesturlandi eru skiptisamningar milli samlaganna. Þannig gæti SORPA hugsanlega tekið aukinn lífrænan úrgang til vinnslu í GAJA, Kalka gæti tekið úrgang sem þarf brennslu, Sorpstöð Suðurlands dýrahæ til brennslu og seyru til meðhöndlunar á Flúðum og Sorpurðun Vesturlands óvirkan úrgang til urðunar í Fíflholtum. Um þetta þyrfti að nást samkomulag áður en frekari umræða færi fram.

Mikill samdráttur í urðun virðist framundan og að eðli urðunar muni breytast í það að einungis óvirkur úrgangur verði urðaður. Talsverðum sparnaði mætti ná fram með svona skiptisamningum.

Nú er innheimt gjald af hverju heimili fyrir úrgangssöfnun og meðhöndlun. Komi til þess að breytingar verði á lögum þannig að innheimta þurfi eftir magni úrgangs þarf að þróa þá aðferð sameiginlega fyrir öll sveitarfélög.

Gert er ráð fyrir að mikil breyting verði á eðli urðunarstaða á næstunni, þegar hætt verður að urða lífrænan úrgang og brennanlegan. Við þetta verður gerbreyting til batnaðar, sér í lagi varðandi lykt og fok frá urðunarstað. Auka þarf fræðslu og dýpka skilning almennings á eðli starfsemi urðunarstaða í framhaldinu.

Stefnt er að því að fylgjast betur með skilum í flokkunartunnur og koma þeim upplýsingum til íbúa, en nauðsynlegt er að auka upplýsingaflæði og fræðslu til íbúa.

Timburgámar eru á gámastöðinni, en borið hefur á að hreina timbrið sé blandað lituðu. Hreint timbur fer í endurvinnslu hjá ELKEM á Grundartanga. Mikill vilji er hjá bænum að auka það magn sem hægt er nýta til endurvinnslu.

Vinna við sameiginlega svæðisáætlun um meðhöndlun úrgangs á Suðvesturlandi er í gangi. Núverandi vinna á Vesturlandi beinst að því að greina þarfir sveitarfélaganna þannig að þau geti uppfyllt töluleg og dagsett markmið samkvæmt lögum og reglugerðum. Vætanlega líkur vinnu við svæðisáætlunina snemma á næsta ári. Niðurstaða þeirrar vinnu verður send sveitarfélögunum til umsagnar. Þá tekur við umhverfismat áætlana þar sem leitað verður eftir umsögnum hagsmunaaðila og almennings og að lokum fer áætlunin til sveitarfélaganna til samþykktar.

5.2 Borgarbyggð

Notað er þriggja tunnu kerfi. Brún tunna er fyrir lífrænan eldhúsúrgang, græn tunna er fyrir endurvinnanlegan úrgang og grá tunna fyrir óendurvinnanlegan úrgang, sem fer til urðunar. Í sumarhúshverfum eru grenndargámar fyrir óendurvinnanlegan úrgang og í stærstu hverfunum eru einnig gámar fyrir endurvinnanlegan úrgang. Í Borgarbyggð er gildandi samningur við Íslenska gámafélagið til ársins 2022.

Komi til þess að lögleidd verði frekari sérsöfnun gerir Borgarbyggð ráð fyrir að fá tíma til að innleiða það, sem og vigtun úrgangs við tæmingu og tengingu við fasteignaeiganda.

Borgarbyggð fær ágætlega flokkaðar tölur frá verktaka um úrgang frá heimilum en ekki um magn úrgangs frá atvinnulífinu, en fleiri en einn verktaki þjónustar atvinnulífið í Borgarbyggð.

Nú þegar er söfnun á lífrænum úrgangi við heimili. Lífræni úrgangurinn fer til jarðgerðar hjá Íslenska gámafélaginu í Gufunesi og í framtíðinni á Esjumelum. Endurvinnsluefni fer blandað í grænu tunnuna og er flokkað hjá Íslenska Gámafélaginu í Gufunesi. Bifreiðar eru teknar inn á gámastöð í Borgarnesi og þar er gámur fyrir raf- og rafeindatæki. Gler fer með múrbrotum og flísam í sér gám og í landfyllingu. Endurvinnslan annast söfnun á skilgjaldsskyldum umbúðum og Rauðikrossinn er með textíl- og fatagáma á þremur stöðum í sveitarfélaginu. Tvisvar á ári (vor og haust) er málmum og timbri safnað í þar til gerða gáma í sveitarfélaginu.

Komið er með bygginga og niðurrifsúrgang flokkaðan inn á gámastöðina. Við niðurrif skal flokka á verkstað og koma efnum flokkuðum í viðurkennda farvegi. Landbúnaðarplasti er safnað sérstaklega og fer það í gegnum þjónustuaðila og Úrvinnslusjóð. Einnig er dýrahæjum safnað en þau eru urðuð í Fíflholtum. Hugsanlega verður hægt að fá þau brennd á Suðurlandi, þegar sérstakur brennslugámur fyrir dýrahæ kemst í notkun og til framtíðar litið, stór brennslustöð.

Fulltrúar Borgarbyggðar telja gott að skoða lausnir með öðrum sorpsamlögum. Mikilvægt er að vinna markmiðin, og svo svæðisáætlun, til framtíðar. Vinna að góðum lausnum sem skila okkur áfram.

Talið er æskilegt að gera átak í flokkun úrgangs hjá fyrirtækjum. Ákvæði í nýjum lögum munu að öllum líkindum gera sveitarfélögum skylt að halda einnig utan um magntölur frá fyrirtækjum.

Meðal þess sem rætt hefur verið í samráðsnefnd sorpsamlaganna á Suðvesturlandi eru skiptisamningar milli samlaganna. Þannig gæti SORPA hugsanlega tekið aukinn lífrænan úrgang til vinnslu í GAJA, Kalka gæti tekið úrgang sem þarf brennslu, Sorpstöð Suðurlands dýrahæ til brennslu og seyru til meðhöndlunar á Flúðum og Sorpurðun Vesturlands óvirkan úrgang til urðunar í Fíflholtum. Um þetta þyrfti að nást samkomulag áður en frekari umræða færi fram. Mikill samdráttur í urðun virðist framundan og að eðli urðunar muni breytast í það að einungis óvirkur úrgangur verði urðaður. Talsverðum sparnaði mætti ná fram með svona skiptisamningum. Fyrir Borgarbyggð skiptir máli hvernig úrgangur kæmi til urðunar í Fíflholtum kæmi til svona skiptisamninga og skiptar skoðanir um hvort taka ætti þátt í því yfirhöfuð.

5.3 Dalabyggð

Nýr þjónustuaðili við sorphirðu tekur við 1. janúar 2021. Safna á lífrænum úrgangi frá öllum heimilum í Dalabyggð. Stefnt er að því að þjónustan verði almennt komin á í apríl 2021.

Íslenska gámafélagið mun jarðgerða lífrænan úrgang fyrir Dalabyggð.

Gámastöð er í Búðardal og er hún opin (og mönnum) þrjá daga í viku. Þriðjudaga, fimmtudaga og laugardaga. Fyrir utan opnunartíma er hægt að skila almennum úrgangi og ákveðnum flokkum, sbr. plasti, fernum og pappír, inn í litla gáma sem eru fyrir utan gámaföllinn.

Lausn fyrir sorpmál sumarhúsa er þannig að komið hefur verið upp tunnustæðum, með þremur tunnum, sem virka eins og grenndarstöð fyrir sumarhúsin. Sú aðstaða verður opin frá maí til september. Utan þess tíma verða sumarhúsaeygndur að nota þjónustu í Búðardal.

Útboð sorphirðu er nýlokið og búið að ganga frá samningi við verktaka. Verktakinn tekur við um áramót en innleiðing nýja fyrirkomulagsins mun eiga sér stað á árinu 2021.

Í samningnum eru ákvæði um gagnaskil og að möguleiki sé að breyta því komi ný ákvæði um þau í lög. Sveitarfélagið telur að komi til þess að nýjar aðferðir við gjaldfærslu verði settar í lög muni verða sameiginlega þróaðar lausnir til að koma þeim í gagnið.

- Heimilisúrgangur
 - Lífrænum úrgangi verður sérsafnað frá og með vori 2021
 - Pappír og pappa verður safnað með öðru endurvinnsluefni frá vori 2021. Komi til þess að þess verði krafist með lögum að pappír og pappi verði safnað sér án blöndunar við aðrar tegundir endurvinnsluúrgangs, þá verður bætt við pappírs/pappa tunnu.
 - Plasti verður safnað með öðrum endurvinnsluúrgangi frá og með vori 2021.
 - Málum er safnað í málmgám á gámastöðinni í Búðardal.
 - Gleri er safnað í glergám á gámastöðinni í Búðardal.
 - Raf- og rafeindaúrgangi er safnað í gám á gámastöðinni í Búðardal.
- Rekstrarúrgangur

Ákvæði er í samningi sveitarfélagsins við verktaka að fyrirtæki geti samið um þjónustu verktakans í sorpmálum.

 - Byggingar- og niðurrifsúrgangur – Almennigur kemur með byggingar og niður-rifsúrgang á gámastöðina í Búðardal og flokkar á staðnum. Byggingarfyrirtæki þurfa að flokka byggingar og niðurrifsúrgang á byggingarstað og skila flokkuðum úrgangi til verktaka.
 - Landbúnaðarplasti er safnað af verktaka heima á bæjum fjórum sinnum á ári
 - Dýrahraejum er safnað heima á bæjum og þeim komið í urðun í Fíflholtum. Stefnt er að því að dýrahraejum verði komið í brennslu í framtíðinni, annað hvort í til þess gerðan brennslugám á vegum Sorpstöðvar Rangárvallasýslu að Strönd eða hátækni-brennslustöð þegar/ef hún tekur til starfa.
- Umbúðaúrgangur.
 - Skilagjaldsskyldum umbúðum er safnað í gegnum kerfi Endurvinnslunnar
 - Öðrum umbúðaúrgangi er ýmist safnað með öðrum endurvinnanlegum úrgangi í söfnunarkerfi heimilisúrgangs eða með gámum á gámastöðinni í Búðardal.

5.4 Eyja- og Miklaholtshreppur

Í Eyja- og Miklaholtshreppi er tveggja tunnu kerfi. Grænt 600 L kar er fyrir endurvinnslu úrgang, pappír, pappa, smærri málmumbúðir og plastumbúðir og grá tunna fyrir almennan úrgang. Sorphirða er á fjögurra vikna fresti á vetrum en á tveggja vikna fresti á sumrin. Á sumrin eru á tveimur stöðum í sveitarfélaginu settir upp gámar fyrir timbur, járn/málma og almennt sorp. Einnig er spilliefnum og rafgeymum safnað á hverju sumri. Rúlluplasti er safnað hjá bændum þrisvar á ári. Sérsöfnun lífræns úrgangs er ekki hafin. Talið er að um lítið magn slíks úrgangs sé að ræða vegna hunda- og hæsnahalds í sveitinni. Verði sérsöfnun lífræns úrgangs leidd í lög væri æskilegt að flytja hann til jarðgerðar í Stykkishólmi til að lágmarka flutningsvegalengdir. Eggert Kjartansson mun kanna hvort hægt sé að semja um slíka lausn.

Í undirbúningi er að safna dýrahraejum sem síðan verða urðuð í Fíflholtum. Komi til þess að urðun dýrahraeja verði hætt í Fíflholtum mun sveitarfélagið koma dýrahraejum til förgunar með sambærilegum hætti og í samstarfi við önnur sveitarfélög.

Til að íbúar og fyrirtæki hafi aðgang að sorpstöðvum væri gott að gera samning við nágrannasveitarfélög að hafa aðgang að þeirra móttökustöðum fyrir sorp og geti þar með losað sig við það sem til fellur og rúmast ekki í tunnukerfinu.

5.5 Grundarfjarðarbær

Sérsöfnun er á lífrænum úrgangi í Grundarfjarðarbæ og líklegt að sú sérsöfnun uppfylli ákvæði sem fyrirhugað er að setja í íslenska löggjöf á næstunni, en samkvæmt Evróputilskipun á að sérsafna lífúrgangi frá 1. janúar 2024 í síðasta lagi.

Með fyrirhuguðum breytingum á lögum nr. 55/2003 verður einstökum sveitarfélögum gert skylt að ná markmiðum um endurnotkun og endurvinnslu varðandi úrgang sem til fellur innan sveitarfélagsins.

Grundarfjörður sérsafnar lífrænum úrgangi, endurvinnsluúrgangi, pappír, plasti og málmum (niðursuðurdósir o.þ.h.) og úrgangi til urðunar. Þriggja tunnu kerfið hefur verið í notkun síðan 2011. Glergámur er á gámvelli í Grundarfirði. Tekið er á móti raf- og rafeindaúrgangi á gámastöð. Engin endurvinnsla er á gleri á Íslandi í dag og allt gler ýmist brotið og notað undir vegi eða sem yfirlag á urðunarstöðum.

Tekið er á móti flokkuðum byggingar- og niðurrifsúrgangi á gámastöð í Grundarfirði. Ef slíkur úrgangur kemur óflokkaður og fer í almennt sorp er klippt á klippikort íbúa, sem minnkar möguleika þeirra á skilum á gjaldfríum úrgangi.

Grundfirðingar telja að vigtun tunna yrði flókin í framkvæmd og þyrfti mikið utanumhald. Hefð er fyrir fastri innheimtu m.v. rúmmál eða fermetra. Hugsanlega mætti innheimta söfnunar- og urðunargjöld. Með breytingum á gjaldskrá í þá átt að miða við kg frá heimili má reikna með flóknari útfærslu, afstemmingu í árslok og eftirá innheimtu.

„Umhverfisvottun Snæfellsness“ er sérstakt verkefni fimm sveitarfélaga. á Snæfellsnesi, og tók við af Staðardagskrá 21, sem ekki er lengur til. Í því verkefni hefur verið haldið utan um lykiltölur í úrgangsmálum og hefur gengið ágætlega að fá magntölur frá þjónustuaðila. Hvert og eitt sveitarfélag þarf í framtíðinni að skila sínum magntölum og halda því utan um allt sem í gegn fer. Gagnaveita UST krefst nákvæmra talna og sveitarfélögum ber að skila þeim.

Úttektir og reynsla til þessa sýna að jarðgerðin, sem meðhöndlun á lífrænum úrgangi, er fullnægjandi í þeirri mynd sem hún er í dag.

Í Grundarfirði hefur komið upp umræða, m.a. í hafnarstjórn, um að söfnun og endurvinnsla á netum sé ekki í nægilega góðu lagi. Þar sem SFS tókst að semja við Úrvinnslusjóð um að taka að sér að annast þetta, þarf að skerpa á aðkomu þeirra að málinu.

Grundfirðingar hafa áhuga á meiri samvinnu sveitarfélaga á Snæfellsnesi um úrgangsmál, t.d. hvað varðar útboð, meðhöndlun úrgangs, meðhöndlun upplýsinga og framsetningu þeirra til íbúa. Þannig mætti efna til jákvæðrar samkeppni milli sveitarfélaga til að ná betri árangri við flokkun, endurnotkun og endurvinnslu úrgangs. Ná mætti fram bæði fjárhagslegum og umhverfislegum sparnaði.

Nauðsynlegt er að ná betri árangri á næstunni í flokkun á vegum fyrirtækja. Mögulega þyrfti að gera átak í því.

Grundfirðingar telja brýnt að finna betri lausnir fyrir meðhöndlun litaðs landbúnaðarplasts og plastics frá fiskvinnslu.

5.6 Helgafellssveit

Helgafellssveit er með tveggja tunnu kerfi, gráa tunnu fyrir almennan úrgang og græna tunnu fyrir flokkað endurvinnsluefni (pappír, pappa, plast og smáa málmhluti). Sótt er bæði heim á bæi og

sumarhús mánaðarlega yfir veturinn en á 2. vikna fresti á sumrin. Ekki er sótt yfir háveturinn í sumarhúsin. Sorpsöfnun í Helgafellssveit er framkvæmd af heimaaðilum og losað í gáma frá Íslenska Gámafélaginu á gámavelli í Stykkishólmi, en Helgafellssveit hefur tvo gáma á gámavellinum þar til afnota.

Sérsöfnun lífræns úrgangs er ekki hafin en verði af henni er líklegt að samið væri um að koma honum til jarðgerðar í Stykkishólmi. Talið er líklegt að ekki sé um verulegt magn lífræns úrgangs sem þarf meðhöndlunar utan sveitarfélagsins, þar sem sumir íbúar halda hænsni og aðrir eru með heimajarðgerð. Íbúar og sumarhúsaeigendur geta sjálfir farið með sorp á milli ferða og í stærri tiltektum í gámana sem sveitarfélagið leigir í Stykkishólmi. Einnig er Helgafellssveit með klippikort í timburgám og greiðir eftir vigt.

Helgafellssveit hefur ekki staðið fyrir sérsöfnun á málmum en Íslenska gámafélagið býður upp á að koma með gáma heim á bæi og taka við málmum. Hægt er að fara með rafgeyma og önnur spilliefni á gámastöðina.

Rúlluplasti er safnað frá bændum nokkrum sinnum yfir árið.

Það gler sem er sérsafnað fer í Ásbyrgi, vinnustað fyrir fólk með skerta starfsgetu og fötlun í Stykkishólmi. Gleri er ekki sérsafnað á vegum sveitarfélagsins.

Það sem þarf að sérsafna samkvæmt væntanlegum reglum EU er pappír og pappi, málmar, textíl og spilliefni.

Dýrahæjum er ekki safnað í sveitarfélaginu, en möguleiki gæti opnast til að brenna dýrahæjum í brennslugám fyrir dýrahæ hjá Sorpstöð Rangárvallasýslu að Strönd og hugsanlega getur Sorpurðun Vesturlands samið við þá um móttöku dýrahæja frá Vesturlandi.

5.7 Hvalfjarðarsveit

Með nýjum Evróputilskipunum þurfa markmið um endurnotkun og endurvinnslu að nást í hverju sveitarfélagi fyrir sig. Hvert og eitt sveitarfélag ber ábyrgð á sínum lausnum í úrgangsmálum. Eftir 15 ár þarf urðun heimilísúrgangs að vera komin niður fyrir 10%. Forsenda þess að markmið um 10% náist er að brennsla úrgangs komi til í mun meira mæli en nú er. Frá árinu 2030 má ekki urða sérsafnaðan úrgang.

Í samningi við verktaka eru ákvæði um upplýsingaskyldu um sorpmagn og flokkun hans til sveitarfélagsins, en einhverjir hnökra hafa verið á að þær upplýsingar skili sér með réttum hætti.

Hvalfjarðarsveit og Skorradalshreppur eru með samning við sama verktaka en samningurinn rennur út 2022. Notað er þriggja tunnu kerfi, brún tunna fyrir lífrænan úrgang, græn tunna fyrir endurvinnsluúrgang og grá tunna fyrir óendurvinnanlegan úrgang til urðunar. Lífrænn úrgangur er sóttur á tveggja vikna fresti á sumrin en á fjögurra vikna fresti á veturnum. Aukalosun er milli jóla og nýárs. Endurvinnsluúrgangur og úrgangur til urðunar eru sóttur á 42 daga fresti allt árið. Sveitarfélagið hefur í hyggju að bjóða íbúum teygjur til að setja á sorptunnulok til þess að minnka fok úr þeim og auka endingu. Lífrænn úrgangur er oft mjög lítill í sveitarfélaginu, hjá íbúum með fasta búsetu vegna hunda og hænsna í dreifbýlinu.

Í Hvalfjarðarsveit er þegar sérsöfnun á endurvinnsluefni þ.e. pappír/pappa, plasti. Sveitarfélagið þarf í næsta útboði vegna sorphirðu að huga að söfnun á málmum, gleri, spilliefnum og textílefna m.v. núverandi reglur. Þá er gámur fyrir skilagjaldsumbúðir á grenndargámastöðinni. Gler- og steinefnagámur er á gámastöðinni á Akranesi og í Borgarnesi, en íbúar hafa aðgang að báðum stöðvunum.

Söfnun á rúlluplasti er ekki á vegum Hvalfjarðarsveitar heldur eru bændur í samstarfi við verktaka sem útvegar gám á hvern bæ, sem eru losaðir fjórum sinnum á ári. Greiða bændur fyrir hverja losun.

Sveitarfélaginu vantar upplýsingar um árlegt magn af rúlluplasti sem safnað er frá bændum frá verktaka.

Hvalfjarðarsveit er að kanna þann möguleika bjóða uppá þjónustu til þess að safna dýrahraejum til urðunnar/brennslu.

Gámar eru innan stærstu frístundarsvæðanna með minnst 20 sumarhús eða fleiri fyrir flokkaðan og óflokkaðan úrgang, en ekki hefur verið farið út í sérsöfnun lífræns úrgangs frá sumarhúsum.

Hvalfjarðarsveit hefur enga yfirsýn um það magn af úrgangi sem fer frá fyrirtækjum í sveitarfélaginu. Fyrirtækin eru mörg og umfangsmikil.

Hvalfjarðarsveit stendur árlega fyrir hreinsunarátaki fyrir þéttbýli, dreifbýli og frístundarsvæðin yfir sumartímann.

5.8 Skorradalshreppur

Með nýjum Evróputilskipunum þurfa markmið um endurnotkun og endurvinnslu að nást í hverju sveitarfélagi fyrir sig. Hvert og eitt sveitarfélag ber ábyrgð á sínum lausnum í úrgangsmálum. Eftir 15 ár þarf urðun heimilisúrgangs að vera komin niður fyrir 10%. Forsenda þess að markmið um 10% náist er að brennsla úrgangs komi til í mun meira mæli en nú er. Frá árinu 2030 má ekki urða sérsafnaðan úrgang.

Í samningi við verktaka eru ákvæði um upplýsingaskyldu hans til sveitarfélagsins, en einhverjir hnökror hafa verið á að þær upplýsingar skili sér í samræmi við samningsákvæði þar um.

Verktaki annast sorphirðu í Skorradalshreppi. Notað er tveggja tunnu kerfi, græn tunna fyrir endurvinnsluúrgang og grá tunna fyrir annað heimilissorp til urðunar. Endurvinnsluúrgangur er sóttur á fjögurra vikna fresti allt árið, en aukalosun er milli jóla og nýárs. Heimilisúrgangur í gráu tunnunni er sótt á tveggja vikna fresti. Samningar við verktaka gilda út árið 2022 og gert ráð fyrir að núverandi sveitarstjórn sjái um útboð og undirbýr samninga fyrir nýja sveitarstjórn á næsta kjörtímabili.

Í Skorradalshreppi er sérsöfnun á annars vegum málmum og hins vegar timbri á einu gámaplani sem er alltaf opið. Einnig er þar kar fyrir spilliefni. Gler- og steinefnagámur er á gámastöðinni á Akranesi og í Borgarnesi, en íbúar hafa aðgang að báðum stöðvunum.

Bændur safna saman rúlluplasti heima hjá sér sem verktakinn losar fjórum sinnum á ári.

Gámar eru á átta stöðum innan stærstu sumarhúsasvæða í Skorradalshreppi fyrir aðeins óflokkaðan úrgang (heimilissorp og fl.).

Stuðningur er í Skorradalshreppi við samræmda söfnun á öllu Vesturlandi.

5.9 Snæfellsbær

Í Snæfellsbæ er tveggja tunnu kerfi, græn tunna fyrir endurvinnsluúrgang, pappír, pappa, smærri málmumbúðir og plastumbúðir, og síðan grátunna fyrir almennan úrgang. Lífrænum úrgangi verður safnað í „tunnu í tunnu“. Sorphirða er á um það bil tveggja vikna fresti. Æskilegt væri að sérsafnaður lífrænn úrgangur verði fluttur til jarðgerðar í Stykkishólmi til að lágmarka flutningsvegalengdir. Kristinn Jónasson mun kanna hvort hægt sé að semja um slíka lausn.

Íbúar í sveitarfélaginu geta losað sig við frekari úrgang á gámastöð Gámapjónustu Vesturlands við Ennisbraut 38 í Ólafsvík.

Dýrahraejum hefur verið safnað í Snæfellsbæ og þeim komið í urðun í Fífilholtum. Þar sem sveitarfélagið er á hreinu svæði hefur þetta ekki verið vandamál. Komi til þess að hætt verði að urða dýrahrae í Fífilholtum væri æskilegt að flytja þau til brennslu, að Strönd ef þar verður komið upp brennslugámi eða í hátækni brennslustöð verði hún byggð á Suðvesturhorni landsins.

5.10 Stykkishólmsbær

Sérsöfnun er á lífrænum úrgangi í Stykkishólmi og líklegt að sú sérsöfnun uppfylli ákvæði sem fyrirhugað er að setja í íslenska löggjöf á næstunni, en samkvæmt Evróputilskipun á að sérsafna lífúrgangi frá 1. janúar 2024 í síðasta lagi.

Með fyrirhuguðum breytingum á lögum nr. 55/2003 verður einstökum sveitarfélögum gert skylt ná markmiðum um endurnotkun og endurvinnslu varðandi úrgang sem til fellur innan sveitarfélagsins.

Stykkishólmur sérsafnar lífrænum úrgangi, endurvinnsluúrgangi, pappír, plasti og málmum (niðursuðurdósir o.þ.h.) og úrgangi til urðunar. Þriggja tunnu kerfið hefur verið í notkun síðan 2008. Gleri er safnað af vinnustað fatlaðra í Ásbyrgi, sem er í Stykkishólmi. Tekið er á móti raf- og rafeindaúrgangi á gámastöð.

Engin endurvinnsla er á gleri á Íslandi í dag og allt gler ýmist brotið og notað undir vegi eða sem yfirlag á urðunarstöðum.

Tekið er á móti bygginga- og niðurrifsúrgangi á Haugum, þar sem tekið er við óvirkum úrgangi, í Stykkishólmi. Flokkað er í gámana við móttöku á gámastöð í Stykkishólmi.

Í Stykkishólmi, eins og í Grundarfirði, er talið að vigtun tunna yrði flókin í framkvæmd og þyrfti mikið utanumhald. Hefð er fyrir fastri innheimtu m.v. rúmmál eða fermetra. Hugsanlega mætti innheimta söfnunar og urðunargjöld. Með breytingum á gjaldskrá í þá átt að miða við kg frá heimili má reikna með flóknari útfærslu, afstemmingu í árslok og eftirá innheimtu.

Verið er að undirbúa vigtun inn á gámastöð, en það hefur ekki verið til þessa. Magn umfram ákveðið lágmark þyrfti þá að greiðast aukalega t.d. ef einhver kemur með „kerru af rusli“. Stykkishólmur er í góðri stöðu varðandi fyrirhugaðar breytingar, en enn er verið að þróa lausnir áfram og gengur það vel.

Stykkishólmi hefur ekki tekist að fá upplýsingar um magn úrgangs frá atvinnulífinu frá verktaka/verktökum. Gagnaveita UST krefst nákvæmra talna og sveitarfélögum ber að skila þeim.

Í undirbúningi er að lífrænn úrgangur frá Dalabyggð komi til Stykkishólms til jarðgerðar. Nýlega hefur komið úttektaraðili frá Umhverfisstofnun og skoðaði vinnsluna í Hólminum og gerði ekki athugasemdir. Hrossaskítur er mikið notaður sem stoðefni í vinnslunni. Lykt kemur þegar múgunum er snúið. Stoðefni fást innan bæjarins, en til viðbótar kemur timburflís frá höfuðborgarsvæðinu, þegar flokkaður úrgangur er fluttur suður. Áhugi er fyrir því í Snæfellsbæ og í Eyja- og Miklaholtshreppi að jarðgerða lífrænan úrgang frá þessum sveitarfélögum í Stykkishólmi einnig, náist um það samkomulag.

Afurðin er notuð í landmótun og til trjáræktar, en hentar síður í finni beðum. Lokaafurðin er gróf og æskilegt að kurla timbrið betur. Áhugi er á að vinna moltuna meira, en gert er í dag. Með meiri framleiðslu aukast líkur á að hægt sé að gera það, hugsanlega í samstarfi við Ásbyrgi, vinnustað fatlaðra í Stykkishólmi.

Úttektir og reynsla til þessa sýna að jarðgerðin, sem meðhöndlun á lífrænum úrgangi, er fullnægjandi í þeirri mynd sem hún er í dag.

Eins og í Grundarfirði er áhugi í Stykkishólmi á meiri samvinnu sveitarfélaga á Snæfellsnesi um úrgangsmál, t.d. hvað varðar útboð, meðhöndlun úrgangs, meðhöndlun upplýsinga og framsetningu þeirra til íbúa. Tilgangurinn væri að ná fram bæði fjárhagslegum og umhverfislegum sparnaði.

Fram hefur komið að hlutfall úrgangs í lífrænu tunnunni hefur verið frá upphafi um 33-34%. Í endurvinnslutunnunni var sambærilegt hlutfall en þegar hætt var að bera út fríblöð í bænum minnkaði þetta hlutfall niður í 24%. Hlutfall til urðunar hefur því vaxið að sama skapi.

6. Niðurstöður og tillögur um aðgerðir

6.1 Megin niðurstöður

6.1.1 Staðan nú

Staðan á Vesturlandi er að mörgu leyti góð. Fjögur sveitarfélög sérsafna lífrænum úrgangi (Borgarbyggð, Grundarfjörður, Hvalfjarðarsveit og Stykkishólmur), eitt hefur samið við verktaka um sérsöfnun sem er að hefjast (Dalabyggð), tvö sveitarfélög eru að undirbúa sérsöfnun (Akranes og Snæfellsbær). Helgafellssveit, Eyja- og Miklaholtshreppur og Skorradalshreppur eiga eftir að taka ákvörðun um sérsöfnun. Öll sveitarfélögin sérsafna endurvinnsluúrgangi saman í tunnu. Miðað við núverandi lagaumhverfi er staðan fullnægjandi.

Stefnan skv. síðustu svæðisáætlun var að hætta urðun lífræns og brennanlegs úrgangs eigi síðar en á árinu 2020.

- Þessu markmiði verður ekki náð.
- Stuðningur er við að halda áfram í þessa átt
- Ef vel tekst til hættir lyktin að plaga nágretta urðunarstaðarins þegar hætt verður að urða lífræna úrganginn og fokið hættir þegar hætt verður að urða brennanlega úrganginn

Stefnt er að því að hætta urðun lífræns- og brennanlegs úrgangs í Fíflholtum. Til að hægt sé að hætta uppsetningu gassöfnunarkerfis í urðunarreinum þarf lífræni hluti úrgangs til urðunar að vera minni en 6%. Til að ná því þarf að öllum líkindum að brenna hluta þess úrgangs sem nú fer í urðun. Til þess vantar innviði.

Þar sem staðan varðandi hlutfall urðunar er best t.d. í Stykkishólmi er um 40% að fara í urðun, annars staðar hærra hlutfall. Þessu þarf að ná niður fyrir 10% fyrir 2035.

6.1.2 Millibilsástand

Næstu árin mun koma upp millibilsástand þar sem skortur verður á brennslurými á landinu. Á höfuðborgarsvæðinu eru uppi áætlanir um að flytja úrgang til brennslu erlendis þar til brennsla er komin í gang hér á landi. Á Vesturlandi er möguleiki á að urða tímabundið meðan verið er að undirbúa brennslustöð hér á landi. Það merkir áframhaldandi söfnun og brennslu hauggass í Fíflholtum, þó hlutfall lífræns úrgangs muni minnka mikið. Kostnaður sveitarfélaganna verður umtalsvert lægri með þessari lausn en ef gripið verður til útflutnings, sem áætlað er að kosti a.m.k. 40 kr pr. kg.

Helstu leiðir til að leysa þetta eru:

- Að byggja brennslustöð fyrir Vesturland, sem er líklega óraunhæft vegna kostnaðar
- Að flytja brennanlega úrganginn (sem ekki hentar í endurnotkun og endurvinnslu) til útlanda til brennslu. Það er kostnaðarsamt, en auk þess er að af þeim þremur löndum í nágrenni okkar sem hafa tekið við úrgangi til brennslu (mest frá Bretlandi) hafa Hollendingar hætt því alfarið (vegna brennsluskatts), Danir hafa ákveðið að hætta því fyrir 2030, og Svíar gætu tekið sambærilega ákvörðun innan fárra ára
- Að byggja stóra fullkomna brennslustöð fyrir allt Suðvesturhornið eða jafnvel allt landið

Innan starfshóps sveitarfélaganna á Vesturlandi er vilji til að taka þátt í undirbúningi að stórra brennslustöð fyrir allt Suðvesturhorn landsins og jafnvel allt landið. Undirbúningur fyrir slíkt er að hefjast og vonir standa til að samstaða takist um að allir helstu hagsmunaaðilar fái til samstarfs, enda er um stórt verkefni að ræða sem mun taka nokkur ár hið minnsta. Meðal þess sem ákveða þarf er hvar slík stöð yrði staðsett, annað hvort nálægt þungamiðju úrgangs eða þar sem mögulega mætti nýta varmann til heitvatnsframleiðslu.

Á samráðsvettvangi sorpsamlaganna á SV-horni landsins, þar sem formaður og framkvæmdastjóri SV eiga sæti, hefur verið tekið mjög jákvætt í stofnun starfshóps um skoðun á fýsileika brennslu, héraendis eða útflutningi. Samþykkt var á eigendavettvangi SORPU bs. „**Þá er þess óskað af hálfu eigenda að stjórn SORPU bs taki til skoðunar að hefja könnunarviðræður við hagsmunaaðila um möguleika á stofnun undirbúningsfélags fyrir uppbyggingu varanlegra lausna fyrir meðhöndlun úrgangs sem þjóna muni höfuðborgarsvæði og jafnvel öðrum landshlutum til framtíðar.**

Í þessari bókun er verið að viðra málið við fleiri landshluta. Stuðningur er meðal sveitarfélaga á Vesturlandi að taka þátt í slíkri skoðun.

Þá er stuðningur við að Sorpurðun Vesturlands gangist fyrir auknu samstarfi sorpsamlaganna með gerð skiptisamninga milli sorpsamлага til að ná fram aukinni hagkvæmni í meðhöndlun úrgangs þannig að hvert samlag annist meðhöndlun úrgangs sem það hefur aðstöðu til, einnig fyrir önnur samlög svo sem gæti brennsla dýrahæja farið fram á Suðurlandi, þar sem Sorpstöð Suðurlands er að koma sér upp brennslugámi á Strönd, vinnsla seyru á Flúðum, lífrænn úrgangur unninn í GAJA, útflutningur til brennslu og eða brennsla hjá Sorpeyðingu Suðurnesja í Kólku í Helgúvík þangað til ný stór brennslustöð tekur við, urðun óvirks úrgangs í Fíflholtum og að Strönd. Forsenda þess að Sorpurðun Vesturlands geti tekið þátt í skiptisamningum við aðra landshluta er að staðurinn sé/verði rekstrarhæfur.

Náist að gera slíka skiptisamninga hefðu sveitarfélög á Vesturlandi rétt til þess að nýta sér þá til að koma úrgangi til viðunandi meðhöndlunar, en bæri ekki skylda til þess frekar en þau vildu. Þau hefðu áfram þann kost að senda úrgang til meðhöndlunar í frjálsum viðskiptum við aðra, telji þau það hagstæðara, fjárhagslega og/eða umhverfislega.

6.1.3 Framtíðarhlutverk Sorpurðunar Vesturlands

Lagt er til að helstu hlutverk Sorpurðunar Vesturlands í framtíðinni verði:

- a) Að reka urðunarstaðinn í Fíflholtum. Með síminnkandi urðun úrgangs frá heimilum og fyrirtækjum á Vesturlandi gæti fjárhagur urðunarstaðarins versnað verulega ef ekki verður gripið til aðgerða. Þar gætu skiptisamningar komið til, það að SV taki að sér að urða óvirkan úrgang frá öðrum samlögum sem í staðinn tækju aðra flokka úrgangs til meðhöndlunar í staðinn
- b) Að gera skiptisamninga við önnur sorpsamlög um meðhöndlun úrgangs frá sveitarfélögum á Vesturlandi og að hafa umsjón með framkvæmd þeirra samninga
- c) Að taka þátt í undirbúningi stórrar brennslustöðvar f.h. sveitarfélaga á Vesturlandi
- d) Að veita ráðgjöf til sveitarfélög á Vesturlandi við þróun nýrra leiða við endurnotkun og endurvinnslu og aðra meðhöndlun úrgangs með aðstoð ráðgjafa og atvinnulífs eftir því sem tilefni er til
- e) Að annast samskipti og samráð við önnur sorpsamlög með það fyrir augum að ná fram hagræðingu í meðhöndlun úrgangs og samræmingu í flokkun hans
- f) Hvað annað sem sveitarfélögin á Vesturlandi fela stjórn félagsins að annast

6.2 Tölfræði og gjaldskrármál

Búist er við lagabreytingum á næstunni sem mun krefjast breytinga á gjaldtöku fyrir sorphirðu og meðhöndlun. Jafnframt munu kröfur aukast til sveitarfélaga varðandi eftirlit með að markmiðum í úrgangsmálum verði náð í einstökum sveitarfélögum.

Til að bregðast við þessu er lagt til að sveitarfélögin á Vesturlandi leiti samvinnu við Sorpurðun Vesturlands, Samtök sveitarfélaga á Vesturlandi, Sambandi íslenskra sveitarfélaga og verktaka við að leysa þetta verkefni. Búið verði til hugbúnaðarkerfi til að halda utan um magnmælingar og tengingar við fasteign, gjaldskrá og innheimtu og tölfraeði markmiða einstakra flokka.

6.3 Heimilisúrgangur

6.3.1 Lífrænn úrgangur

Fjögur sveitarfélög sérsafna lífrænum úrgangi (Borgarbyggð, Grundarfjörður, Hvalfjarðarsveit og Stykkishólmur), eitt hefur samið við verktaka um sérsöfnun sem er að hefjast (Dalabyggð), tvö sveitarfélög eru að undirbúa sérsöfnun (Akranes og Snæfellsbær). Helgafellssveit, Eyja- og Miklaholtshreppur og Skorradalshreppur eiga eftir að taka ákvörðun um sérsöfnun.

Í þeim sveitarfélögum sem ekki sérsafna lífrænum úrgangi verður tekin upp sérsöfnun frá heimilum og fyrirtækjum eigi síðar en 1. janúar 2024, eða fyrr ef lög munu kveða á um það.

Gerð er tillaga um eftirfarandi aðgerðir:

- a) Lífrænn úrgangur verður jarðgerður í einstökum sveitarfélögum, fleiri en eitt sveitarfélag munu hugsanlega vinna saman til að ná fram hagræðingu. Dæmi: Stykkishólmur og Grundarfjörður
- b) Lífrænn úrgangur verður gas- og jarðgerður í GAJA samkvæmt skiptisamningi við SORPU

6.3.2 Pappír/pappi

Pappír og pappa er nú safnað frá heimilum með endurvinnslutunnum, með plasti og smáum málmhlutum og með gámum á gámastöðvum. Verði ákvæði sett í lög um að pappír/pappi verði safnað sér í tunnu þarf að fjölga tunnum.

Gert er ráð fyrir óbreyttu fyrirkomulagi a.m.k. til að byrja með.

Með núverandi fyrirkomulagi eignast verktakar pappír og pappa sem er flokkaður úr endurvinnslutunnu og koma honum í endurvinnslu með framlagi frá Úrvinnslusjóði. Verktaki mun þurfa að afhenda sveitarfélagi vottorð um að þessi úrgangur frá sveitarfélaginu hafi farið í endurvinnslu.

6.3.3 Málmar

Málmum er nú safnað frá heimilum með endurvinnslutunnum ásamt pappír og pappa og hreinu plasti, og með gámum á gámastöðvum. Verði ákvæði sett í lög um að málmar verði sér í tunnu þarf að breyta kerfinu og fjölga tunnum, eða setja innlegg í endurvinnslutunnur.

Gert er ráð fyrir óbreyttu fyrirkomulagi a.m.k. til að byrja með.

Með núverandi fyrirkomulagi eignast verktakar brotamálminn sem flokkaður er úr endurvinnslutunnu og úr málmgámum og koma honum í endurvinnslu gegn greiðslu frá endurvinnslufyrirtækjum. Verktaki mun þurfa að afhenda sveitarfélagi vottorð um að þessi úrgangur frá sveitarfélaginu hafi farið í endurvinnslu.

6.3.4 Plast

Plasti er nú safnað frá heimilum með endurvinnslutunnum og með gámum á gámastöðvum. Verði ákvæði sett í lög um að plast verði sér í tunnu þarf að breyta kerfinu og fjölga tunnum, eða setja innlegg í endurvinnslutunnur.

Gert er ráð fyrir óbreyttu fyrirkomulagi a.m.k. til að byrja með.

Með núverandi fyrirkomulagi eignast verktakar plastið sem flokkað er úr endurvinnslutunnu og úr plastgámum og koma plastinu í endurvinnslu með framlagi frá Úrvinnslusjóði. Verktaki mun þurfa að afhenda sveitarfélagi vottorð um að þessi úrgangur frá sveitarfélaginu hafi farið í endurvinnslu.

6.3.5 Gler

Gleri er safnað í glergám á gámastöðvum, yfirleitt með múrbrotum og flísum, og sett í landfyllingu. Engin endurvinnsla er á gleri hér á landi enn. Verði ákvæði sett í lög um að gler verði sér í tunnu þarf að breyta kerfinu og fjölga tunnum, eða setja innlegg í endurvinnslutunnur.

Gert er ráð fyrir óbreyttu fyrirkomulagi a.m.k. til að byrja með.

Gleri verður safnað í gám með múrbrotum og flísum og sett í landfyllingu. Komi til lagabreytinga sem krefjast breytinga á núverandi fyrirkomulagi við endurvinnslu glers má annað hvort nota það í undirlag undir götur og vegi í samvinnu við Vegagerðina eða senda það til endurvinnslu erlendis.

6.3.6 Klæði (textílar)

Í flestum sveitarfélögum er klæði safnað í Rauða Kross gáma á gámastöðvum og eða í grenndarstöðvum. Eigi síðar en 1. janúar 2025 skal slíkur gámur vera tiltækur í öllum sveitarfélögum eða sambærileg söfnun vera komin í gang. Verði ákvæði sett í lög um að klæði verði sér í tunnu við heimili þarf að breyta kerfinu og fjölga tunnum, eða setja innlegg í endurvinnslutunnur.

Gert er ráð fyrir óbreyttu fyrirkomulagi a.m.k. til að byrja með.

Klæði (textílum) verður safnað í fatagáma Rauða krossins, sem sér um að koma þeim í endurnotkun og endurvinnslu, t.d. með sölu í notað og nýtt verslanir, sölu til þróunarlanda og nýtingu verr farinna fata og annarra textíla í tvist og púðafyllingar.

6.3.7 Ökutækjaúrgangur

Úr sér gengin ökutæki eiga sér farveg í gegnum gámastöðvar. Það verkefni er á ábyrgð Úrvinnslusjóðs.

Gert er ráð fyrir óbreyttu fyrirkomulagi a.m.k. til að byrja með.

Tekið verður á móti úr sér gengnum ökutækjum á gámastöðvum. Þau verða svo tætt hjá Furu í Hafnarfirði. Málmur verða endurunnið, en gler fer í undirlag undir vegi og tróð í urðun (yfirlag). Tróð er mest plast, blandað eldtefjandi efnun. Það mun verða brennt í háhitabrennslustöð þegar hún tekur til starfa.

6.3.8 Raf- og rafeindaúrgangur

Raf- og rafeindaúrgangi er safnað í gáma á gámastöðvum í flestum sveitarfélögum. Þau sveitarfélög sem ekki reka gámastöðvar þurfa að tryggja íbúum aðgang að gámastöð með slíkan gám eða taka upp sambærilega söfnun hjá íbúum.

Gert er ráð fyrir óbreyttu fyrirkomulagi a.m.k. til að byrja með.

Úr sér gengnum raf- og rafeindatækjum verður safnað í sérgám á gámastöðvum. Verktaki annast að koma þeim í endurvinnslu með framlagi frá Úrvinnslusjóði.

6.3.9 Skilagjaldsumbúðir

Skilagjaldsumbúðum er safnað af Endurvinnslunni og þar hefur settum markmiðum verið náð um langt skeið fyrir landið allt.

Gert er ráð fyrir óbreyttu fyrirkomulagi a.m.k. til að byrja með.

Söfnun skilagjaldsambúða fer fram á vegum Endurvinnslunnar eða af viðurkennda aðila sem kemur umbúðum í réttan farveg. Sveitarfélög munu tryggja að íbúar hafi aðgang að móttöku skilagjaldsambúða í nærumhverfi frá heimilum, eða að dósagámar á vegum sveitarfélags eða björgunarsveita verði á gámastöð eða grenndarstöð.

6.3.10 Aðrar umbúðir

Það vantar utan um hald um aðrar umbúðir. Hluta umbúða mætti koma inn í útvíkkað skilagjaldskerfi, en aðrar þurfa sérstakar ráðstafanir til þess að markmiðum um endurvinnslu verði náð. Búist er við að glerumbúðir bætist inn í skilagjaldskerfið á næsta ári.

Lagt er til að ráðist verði í eftirfarandi aðgerðir:

- Að Sorpurðun Vesturlands í samstarfi við Samband íslenskra sveitarfélaga þrýsti á útvíkkun skilagjaldskerfisins þannig að allar umbúðir sem eru hæfar til að vera undir því verði það.
- Umbúðum, sem falla ekki undir skilagjaldskerfið, verði safnað sérstaklega í gáma á gámastöðvum. Verktakar annist að koma þeim í endurvinnslu í samstarfi við Úrvinnslusjóð og aðra, eftir því sem við á.

6.3.11 Urðun

Urðun heimilisúrgangs skal minnka niður fyrir 10% árið 2035. Önnur urðun mun þurfa að minnka samsvarandi. Nú er staðan best hjá Stykkishólmsbæ og öðrum sveitarfélögum með sambærilegri flokkun, en um það bil 40% heimilisúrgangs fer til urðunar. Finna þarf aðra leið fyrir a.m.k. ¼ af þessu hluta úrgangsins.

Lagt er til að ráðist verði í eftirfarandi aðgerðir:

- Sorpurðun Vesturlands standi að undirbúningi fyrir nýja brennslustöð fyrir úrgang sem tekið getur við úrgangi frá öllu landinu.
- Þegar brennslustöðin tekur til starfa munu sveitarfélög á Vesturlandi bæta við tunnu fyrir brennanlegan úrgang, sem komið verði í brennslustöðina ef þörf krefur. Leitast verður við að auka jafnframt þann hlut úrgangs sem fer til endurnotkunar og endurvinnslu. Stefnt er að því að til urðunar fari innan við 10% af heildarúrgangi frá Vesturlandi.
- Til að halda urðunarstaðnum að Fíflholtum opnum og fjárhagslega sjálfstæðum muni stjórn og framkvæmdastjóri Sorpurðunar Vesturlands gera skiptisamninga við önnur sorpsamlög sem gagnast sveitarfélögum og íbúum á Vesturlandi, þannig að úrgangur verði sendur til vinnslu hjá öðrum samlögum og óvirkur úrgangur tekinn í staðinn til urðunar í Fíflholtum.

6.4 Rekstrarúrgangur

6.4.1 Byggingar- og niðurrifsúrgangur

Allur byggingarúrgangur er flokkaður á gámastöðvum af íbúum. Á verkstað er skylda að flokka byggingar- og niðurrifsúrgang í gáma og senda til endurvinnslu. Þau sveitarfélög sem ekki reka gámastöðvar þurfa að tryggja íbúum aðgang að gámastöð með gáma fyrir byggingar- og niðurrifsúrgang eða taka upp sambærilega söfnun hjá íbúum.

Gert er ráð fyrir óbreyttu fyrirkomulagi a.m.k. til að byrja með:

- Íbúar flokka byggingar- og niðurrifsúrgang á gámastöðvunum í ólitað timbur, litað timbur, gler, flísar og múrbrot, plast og annað. Byggingaraðilar skila flokkuðum byggingar- og niðurrifsúrgangi

til verktaka/þjónustuaðila í úrgangsgeiranum. Verktaki sér um að koma efnum til endurvinnslu eða förgunar eftir því sem við á. Verktaki þarf að tryggja að minnst 70% fari til endurvinnslu.

- b) Niðurrifsúrgang skulu verktakar/framkvæmdaaðilar flokka á verkstað og koma í viðurkennda farvegi.

6.5 Landbúnaðarplast

Söfnun landbúnaðarplasts hefur ýmist verið á vegum verktaka beint eða í samstarfi sveitarfélaga og verktaka og hafa skil verið góð. Verktakar sjá um að koma landbúnaðarplasti í endurvinnslu með framlagi frá Úrvinnslusjóði.

Gert er ráð fyrir óbreyttu fyrirkomulagi enda hefur það gefist vel.

6.6 Dýrahæ

Dýrahæ eru í skilningi laga ekki úrgangur (sorp), heldur falla þau undir aukaafurðir frá landbúnaði, eins og sláturúrgangur. Það breytir þó ekki því að þetta er vandamál sem þarf að leysa sómasamlega.

Gert er ráð fyrir eftirfarandi aðgerðum:

- a) Til skamms tíma mun dýrahæjum verða safnað og þeim komið í urðun í Fíflholtum
- b) Til framtíðar verður dýrahæjum safnað og þeim komið í brennslu annað hvort í brennslugám að Strönd á Rangárvöllum (samkvæmt skiptisamningi SV við SOS/SR) eða í nýrri hátæknibrennslustöð fyrir allt landið, sem SV mun taka þátt í að undirbúa og koma í gagnið.

Tafla 1. Samanburður markmiða og stöðu sveitarfélaga á Vesturlandi

Markmið nú og á næstunni	Sveitarfélög búin að ná markmiðum	Sveitarfélög að undirbúa lausn	Athugasemdir
Tölfræði a) Um töluleg markmið í einstökum úrgangsflokkum b) Um magn úrgangs per losun og fasteign/íbúa		Sameiginlegar lausnir þegar og ef þetta verður lögfest í samvinnu við verktaka, Sorpurðun Vesturlands, SSV og Samband íslenskra sveitarfélaga	Biða lagabreytinga
Sérsöfnun lífræns úrgangs og meðhöndlun með gasgerð eða jarðgerð. (Ekki skylda, en gæti orðið það innan 3ja ára)	Stykkishólmur Grundarfjörður Borgarbyggð Hvalfjarðarsveit	Dalabyggð (samningur kominn) Snæfellsbær Akranes	Undirbúningur ekki hafinn: Eyja- og Miklaholtshreppur Helgafellssveit Skorradalshreppur
Sérsöfnun endurvinnslufna (pappír/pappi, plast og smærri málmhlutir) saman	Öll sveitarfélögin		Samkvæmt frumvarpi skal vera sérsöfnun á pappír og pappa og plasti. Ekki má blanda þessum flokkum saman. Mun krefjast breytinga ef þetta ákvæði verður samþykkt óbreytt.
Sérsöfnun á gleri, málmum og fatnaði/textílum. (Má leysa með grenndargámum eða gámum á gámastöð)	Akranes (gler með postulíni) Borgarbyggð (gler með múrbrotum) Dalabyggð Grundarfjörður (gler með postulíni og flísum) Hvalfjarðarsveit (aðgangur að gámastöðvum á Akranesi og í Borgarnesi) Skorradalshreppur (málmgámur og aðgangur að gámastöð í Borgarnesi) Snæfellsbær (gler með postulíni) Stykkishólmsbær (gler með postulíni og flísum)	Eyjar- og Miklaholtshreppur (málmar eingöngu) Helgafellssveit (aðgangur að gámastöð í Stykkishólmi, engin glersöfnun)	Verði gert skylt að sérsafna gleri án annarra efna kann það að leiða til fjölgunar gáma á gámastöðvum þar sem gleri er safnað með öðrum úrgangi.

Ökutækjaúrgangur	Almennt tekið á móti ökutækjum á gámastöðvum.		Markmið á ábyrgð Úrvinnslusjóðs
Raf- og rafeindatækjaúrgangur	Akranes (gámastöð) Borgarbyggð (gámastöð) Dalabyggð (gámastöð) Grundarfjörður (gámastöð) Helgafellssveit (aðgangur að gámastöð í Stykkishólmi) Hvalfjarðarsveit (aðgangur að gámastöðvum á Akranesi og í Borgarnesi) Skorradalshreppur (aðgangur að gámastöð í Borgarnesi) Snæfellsbær (gámastöð) Stykkishólmsbær (gámastöð)		Aðrir?
Bygginga- og niðurrifsúrgangur	Akranes (gámastöð) Borgarbyggð (gámastöð) Dalabyggð (gámastöð) Grundarfjörður (gámastöð) Helgafellssveit (aðgangur að gámastöð í Stykkishólmi) Hvalfjarðarsveit (aðgangur að gámastöðvum á Akranesi og í Borgarnesi) Skorradalshreppur (aðgangur að gámastöð í Borgarnesi) Snæfellsbær (gámastöð) Stykkishólmsbær (gámastöð)		Aðrir?
Umbúðaúrgangur a) Skilagjaldsumbúðir b) Umbúðir utan skilagjaldskerfisins	a) Skilagjaldsumbúðir Akranes Borgarbyggð Dalabyggð Grundarfjarðarbær Helgafellssveit Hvalfjarðarsveit Skorradalshreppur		

	Snæfellsbær Stykkishólmur b) Aðrar umbúðir		
Landbúnaðarplast (reglulegar safnanir hjá bændum)	Akranes Borgarbyggð Dalabyggð Eyja- og Miklaholtshreppur Grundarfjarðarbær Helgafellssveit Hvalfjarðarsveit Skorradalshreppur Snæfellsbær Stykkishólmsbær		
Dýrahæ, sótt og urðuð	Borgarbyggð Dalabyggð Snæfellsbær	Eyja- og Miklaholtshreppur	Þurfa að fara í brennslu í framtíðinni
Urðun. Urðun heimilisúrgangs skal minnka niður fyrir 10% árið 2035			Hvernig skal ná þessu? Hér vantar innviði á Vesturlandi. Í Stykkishólmi er þetta hlutfall hvað lægst, en samt um 40%.

Viðauki 1

Eins og fram kemur í skýrslunni, aðgerðaráætlun fyrir Vesturland, er ákveðin óvissa í úrgangsmálum. Ljóst er á þessu stigi að Suðurland og höfuðborgarsvæðið munu flytja úrgang til brennslu erlendis þar sem urðunarleiðir eru að lokast. Sveitarfélögin á Vesturlandi eiga Fíflholt og eru með urðunarstað sem er með 15.000 tonna starfsleyfi og óskað hefur verið um stækkun hans upp í 25.000 tonn. Eins og sést á myndinni hér fyrir neðan var urðun í sögulegu hámarki í Fíflholtum árið 2019 og minnkaði árið 2020.

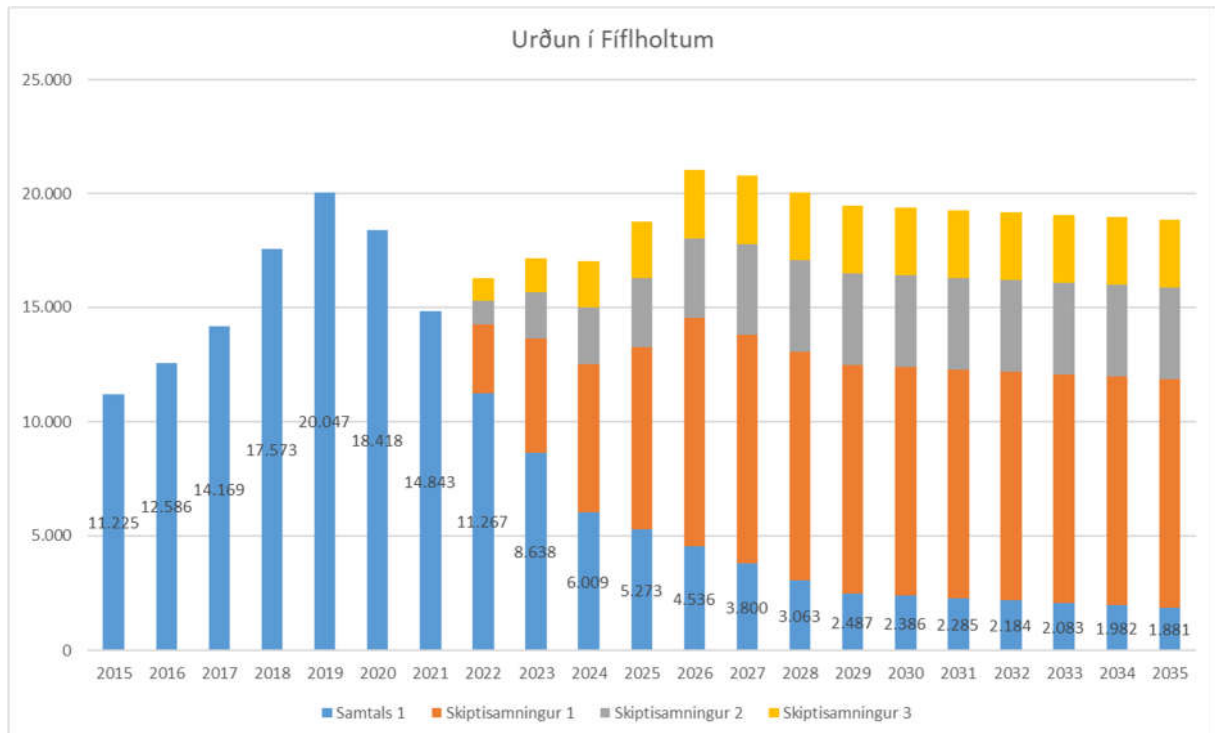
Í vinnu um aðgerðaráætlun fyrir Vesturland fyrir sameiginlega svæðisáætlun um meðhöndlun úrgangs var rætt um skiptisamninga við önnur svæði á SV-horni landsins, þ.e. Vesturland skiptir við önnur svæði. Komið hefur upp hugmynd um að lífrænn úrgangur fari í GAJA/SORPU til moltugerðar og á móti verði tekið við einhverju öðru í Fíflholtum.

Á meðfylgjandi mynd má sjá drög að myndrænni framsetningu:

Helstu forsendur eru:

- -Tölur fyrir 2020 eru áætlaðar, 90% af 2019.
- -urðun lífræns hætt fyrir 2024, dregið saman á þremur árum
- -urðun brennanlegs hætt fyrir 2029, dregið saman línulega þangað til
- -urðun á öðru dregið saman niður í 10% af heild 2020 fyrir 2035, línulega 2021-2029 og eftir 2029
- -í sviðsmyndinni yrðu gerðir þrjú skiptisamningar um urðun óvirks úrgangs, 10.000 t/ár, 5.000 t/ár og 4.000 t/ár, sem kæmu til framkvæmda í áföngum 2022-2025 og sýndir sérstaklega á myndinni.

Möguleikar eru á öðrum stærðum á skiptisamningum en sett er fram í sviðsmyndinni.

Mynd 1. Sviðsmynd, með 3 skiptisamningum, 10.000, 4.000 og 3.000 tonn/ár. Bláu súlurnar sýna þróun urðunar úrgangs af Vesturlandi. Strax 2025 verður erfitt að halda urðunarstaðnum opnum vegna minnkandi umsvifa, ef skiptisamningar koma ekki til. Með svona skiptisamningum má halda nær óbreyttri urðun og rekstur urðunarstaðarins verður í jafnvægi.